

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström
Valtioneuvosto

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) johtajien kokous 7.3.2017

TYP -johtajien kannanotto pitkäaikaistyöttömien palveluiden järjestämisestä

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on toimintamalli, jossa kunta, Kela ja TE -palvelut yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työllistymisen edistämiseksi tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työllistymisen edistämisestä ja seurannasta. TYP- toiminta perustuu lakiin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014) ja sitä johtaa kuntavetoisesti TYP -johtaja.

Pitkäaikaistyöttömien palvelut puuttuvat uudesta sote- ja maakuntauudistuksesta

Me TYP -johtajat haluamme ilmaista huolestamme siitä, että valmisteilla olevassa sote- ja maakuntauudistusesityksissä pitkäaikaistyöttömien palvelut ovat jääneet huomiotta. Lausuntokierroksella olevassa kasvu- palvelulakiluonnoksessa on tämä asiakasryhmä täysin unohdettu. Myöskään sote -ratkaisu ei vastaa pitkäaikaistyöttömien työllisyyden edistämiseen. Pitkäaikaistyöttömien joukko tulee olemaan jatkossakin suuri. Pelkona on, että maakuntamalli tulee pirstaloimaan palvelutarjontaa entisestään sekä tuottamaan siloja, joissa löyhä (lakiin kirjoittamaton) yhteistyövelvoite ei takaa riittäviä palveluja henkilökohtaista tukea ja palvelujen yhteensovittamista tarvitseville työttömille. Edellä mainitun välttämiseksi tarvitaan tulevaisuudessakin vahva integroiva toimija, jolla on myös koordinoituvastuu. Tekemiselle tarvitaan jatkossakin säädösperusta, organisaatio, henkilöstö sekä yhteinen asiakastietojärjestelmä.

TYP -toiminta esimerkkinä toimivasta intergraattorimallista

Valtiovarainministeriö on toteuttanut vuosina 2015–2016 kuntakokeiluja, joissa on mm. kehitetty erilaisia integraattorimalleja henkilökohtaista tukea ja ohjausta sekä palvelujen yhteensovittamista tarvitseville asiakkaille. Näistä kokeiluissa on pystytty osoittamaan integraattorimallien väistämätön tarve ja hyöty asiakkaiden auttamiseksi. TYP -toiminta on yksi erinomainen lisäesimerkki toimivasta integraattorimallista, joilla voidaan tuottaa pitkällä tähtäimellä säästöjä julkisen talouden kustannuksiin.

Työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa eli TYP -toiminnassa asiakaslähtöisyys toteutuu. Palvelu on henkilökohtaista, kohdennettua ja yksittäisen asiakkaan tarpeista lähtevää. Monialainen yhteistyö mahdollistaa jokaiselle asiakkaalle yksilöllisen, vaikuttavan ja aukottoman palveluketjun. Palvelun tarjoamisen lisäksi TYPeissä on jo valmiiksi asiakaslähtöistä hankintaosaamista ja kokemusta sopimusten hallinnasta juuri tämän kohderyhmän osalta. Nykyinen toimintakokonaisuus pystyy myös tulevassa mallissa tarjoamaan kehittäjäkumppanuutta ja edistämään asiakkaiden yhdenvertaista palvelua koko valtakunnan tasolla.

TYP –toiminta on työllisyyden edistämistä

TYP -toiminta on kunnan osalta paljon muutakin kuin sote. TYP -toiminnassa tarvitaan myös vahvaa panostusta asiakkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, osaamisen kehittämiseen sekä työhön valmentaviin palveluihin ja asiakasnäkökulmasta kohdennettuun yritysyhteistyöhön. Kunnat vastaavat nykyisellään TYP -toiminnan organisoimisesta, ja jo tällä hetkellä TYPeistä 2/3 sijoittuu kuntien organisaatiossa ainakin osin muualle kuin sote -palveluihin. Henkilöstöstä 68 % on kunnan palveluksessa. TYP -palvelujen tuottamiseen osallistuvasta kunnan henkilöstöstä vain osa kuuluu maakunnille siirtyviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, joten TYP -palvelun siirtäminen maakuntaan osaksi sote -palveluja tulee pienentämään henkilöresursseja merkittävästi. Uudistuksen vaikutukset nykyisen ohjaavan henkilöstön asemaan sekä asiakkaille tarjolla oleviin palveluihin myös mahdollisella siirtymäajalla (esim. kuntouttava työtoiminta, erilaiset valmennukset ja ohjauspalvelut) on täysin epäselvä.

Kunnat pitävät työllisyyttä keskeisenä alueiden elinvoiman avaintekijänä. Työllisyys linkittyy kiinteästi elinkeino-, koulutus- ja hyvinvointipolitiikkaan. Yksittäisen asiakkaan työllistyminen luo hyvinvointia sekä hänelle itselleen että hänen lähiympäristönsä. Muutokset ovat osoitettavissa yksilön parantuneena toimintakykynä, lisääntyneenä sosiaalisena pääomana sekä viimekädessä kuntatalouden vahvistumisena. Kansanväliset vertailut osoittavat, että työllisyysasteen nousu ei ratkaise rakenteellista pitkäaikaistyöttömyyttä. Alueiden ja yritysten kilpailukyky ja kasvu voidaan varmistaa vain sillä että työvoimavarannon osaamisesta pidetään huolta ja kaikki potentiaalinen työvoima on käytössä.

Hallitus linjasi 5.4.2016, että kunnat vastaavat jatkossakin nykyisen lainsäädännön periaatteiden mukaisesti työllisyyden edistämisestä. Tämä linjaus ei kuitenkaan enää näy kasvupalvelulain valmistelussa, vaan

kunnat suljetaan julkisrahoitteisena toimijana kokonaan kasvupalvelujen ulkopuolelle. Maakunnalle ei myöskään olla antamassa oikeutta sopia työllisyyspalveluista kuntien kanssa, sillä sen pitää lakiluonnoksen mukaan hankkia kaikki palvelut kilpailullisilta markkinoilta, joiden tarjooma tulee vaihtelevaan suuresti alueittain. Nykytiedon valossa, markkinaehtoiset toimijat eivät vaikuta olevan kiinnostuneita tästä vaikeasti työllistettävien asiakasryhmästä, eritoten mikäli hankinnat ovat tulosperusteisia. Lisäksi monituottajamalliin kytkeytyvä aito valinnanvapaus edellyttää toteutuakseen, että yksityisiä palveluita on saatavilla ja että siirrytään nykyistä vahvempaan asiakkaan itseohjautuvuuteen ja omaan aktiivisuuteen. Pitää muistaa, että kaikkien asiakasryhmien osalta tähän ei välttämättä ole edellytyksiä.

Kunnat taas ovat panostaneet työllisyyden edistämiseen sekä vahvojen henkilöstöresurssien että rahallisella panostuksella palveluhankintoihin ja mm. välityömarkkinoiden toimintaan. Kuntaliiton arvion mukaan kuntien panostus erilaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin, tukiin ja avustuksiin oli vuonna 2015 noin 400 miljoonaa euroa. Lisäksi kunnat maksoivat 408 miljoonaa euroa työmarkkinatukimaksuja. Pidämme ongelmallisena sitä, ettei tätä panostusta huomioida millään tavalla maakunta- ja sote -uudistuksen valmistelun yhteydessä. Herää kysymys, tarvitaanko kunnan panostusta työllisyyden edistämiseen enää jatkossa? Jos ei, niin miten kuntien rahoitusosuus korvataan vuoden 2019 jälkeen? Mielestämme kunnilla on oltava mahdollisuus ottaa kokonaisvastuu vaikeasti työllistyvistä monialaiseen lähestymistapaan perustuen.

Olemme erittäin huolissamme siitä, ettei tätä asiakasryhmää ole huomioitu maakuntauudistuksessa tai kasvupalvelulakiesityksessä. On tunnettua, ettei nykyiselläänkään toimivia työmarkkinoita ole kohderyhmän tarpeisiin olemassa. Työllistymisen ollessa päämäärä, ovat sote - palvelut vain yksi työkalu, jolla asiakkaan polkua kohti työelämää tuetaan. Tehtävä on vaativa ja edellyttää syvällistä asiakasryhmän sekä työllisyyden edistämisen keinojen tuntemusta. Toimintaa tulee myös johtaa ja kehittää edelleen tavoitteellisesti ja systemaattisesti. Sote - ja maakuntavalmistelun yhteydessä ei ole havaittavissa panostusta tämän asian kuntoon saattamiseksi.

Hyvää ei kannata hajottaa, sillä hajottamisen myötä hukataan osaaminen ja resurssit ja pahimmassa tapauksessa myös osa näistä työttömänä olevista ihmisistä!

TYÖLLISTYMISTÄ EDISTÄVÄN MONIALAISEN YHTEISPALVELUN JOHTAJAT

Marita.Berlin, Helsinki
Reetta Tilvis, Espoo
Ulla Hautamäki, Vantaa
Mikko Viitanen, Itä-Uusimaa
Mikko Hytönen, Keski-Uusimaa
Tuija Rantala, Länsi-Uusimaa
Sari Ilovuori, Etelä-Pirkanmaa
Tiina Leppäniemi, Länsi-Pirkanmaa
Saila Hohtari, Rauman seutu
Antti Ronkainen, Etelä-Karjala
Tarleena Rantanen, Kanta-Häme
Sanna-Mari Vihtola, Pietarsaaren seutukunta
Pia Hedman, Varkauden seutu
Anna-Liisa Lämsä, Pohjois-Pohjanmaa
Maria Silver, Varsinais-Suomi
Mia Niemi-Aho, Kymenlaakso
Tuija Keihtä, Lappi
Jenni Ketonen, Satakunta
Pirjo Oksanen, Kuopion seutu
Tanja Paasonen, Päijät-Häme
Tommi Eskonen, Tampereen kaupunkiseutu
Anu Hotokka, Mikkelin seutu
Tuija Haatainen, Pieksämäen seutu
Anna Tolvanen, Savonlinnan seutu
Tuuli Sokka-Hukkanen, Iisalmen seutu
Satu-Sisko Eloranta, Pohjois-Karjala
Mervi Paananen, Pohjoinen Keski-Suomi
Harri Halttunen, Eteläinen Keski-Suomi
Päivi Krook, Etelä-Pohjanmaa
Anu Pippola, Keski-Pohjanmaa
Kirsi Jormanainen, Vaasan seutu ja Suupohja
Anne Huotari, Kainuu
Vuokko Hjelt, Ylä-Pirkanmaa

Jakelu Osastopäällikkö, ylijhtaja Tuija Oivo, TEM
Hallitusneuvos, ryhmäpäällikkö Tiina Korhonen, TEM
Kansliapäällikkö Jari Gustafsson, TEM
Osastopäällikkö, ylijhtaja Veli-Mikko Niemi, STM
Johtaja Kari Ilmonen, STM
Osaamiskeskuksen päällikkö Mikko Toivonen, Kela
Johtaja Tarja Myllärinen, Kuntaliitto
Erityisasiantuntija Hanna Liski-Wallentowitz, TEM

Tiedoksi pääministeri Juha Sipilä
ministerin poliittinen erityisavustaja Riina Nevamäki
ulkoasiainministeri Timo Soini
ministerin erityisavustaja Raili Lahnalampi
valtiovarainministeri Petteri Orpo
ministerin erityisavustaja Ville Valkonen
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen
ministerin erityisavustaja Pasi Rajala
perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula
ministerin erityisavustaja Hanna-Maija Kause
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
ministerin erityisavustaja Sami Miettinen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
ministerin erityisavustaja Niina Perälä
puolustusministeri Jussi Niinistö
ministerin erityisavustaja Petteri Leino
sisäministeri Paula Risikko
ministerin erityisavustaja Emma Hannonen
opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen
ministerin erityisavustaja Heikki Kuutti Uusitalo
maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
ministerin erityisavustaja Jukka-Pekka Kataja
liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner
elinkeinoministeri Mika Lintilä
ministerin erityisavustaja Markku Rajala
ministeriryhmän erityisavustaja Anssi Kujala

puheenjohtaja Antti Rinne, Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue
puheenjohtaja Ville Niinistö, Vihreä Liitto
puheenjohtaja Li Andersson, Vasemmistoliitto
puheenjohtaja Anna-Maja Henriksson, Suomen ruotsalainen kansan-
puolue
puheenjohtaja Sari Essayah, Suomen Kristillisdemokraatit

Eduskunnan työelämä ja tasa-arvolautakunta